БЕЛКАР-КНИГА

ISBN 978-966-1694-09-4

9 789661 694094

ЧАРІВНІ КАЗКИ

ВЕСЕЛКА

ВЕСЕЛКА

ЧАРІВНІ КАЗКИ

ББК 82.93
Ч 20

Серія «Веселка» заснована 2005 року

Чарівні казки: Казки. — Х.: Белкар-книга, 2010. — 64 с.: іл. — (Веселка)
Ч 20
ISBN 978-966-1694-09-4

До збірки ввійшли відомі українські народні казки. Читаючи їх, малята навчаться відрізняти добро від зла, здійснювати гарні вчинки, бути сміливими, розумними та добрими.

Для дітей молодшого шкільного віку.

ББК 82.93

ISBN 978-966-1694-09-4

© Белкар-книга, макет,
художнє оформлення, 2010

КИРИЛО КОЖУМ'ЯКА

Колись був у Києві якийсь князь, і був коло Києва змій, і щороку посилали йому данину: давали або молодого парубка, або дівчину. Ото прийшла черга вже й до дочки самого князя. Нічого робити — коли давали городяни, то треба і йому давати. Послав князь свою дочку змієві. А дочка була така хороша, що й сказати не можна. То змій її й полюбив. От вона до нього підлестилася та й питається раз:

— Чи є, — каже, — на світі такий чоловік, щоб тебе подужав?

— Є, — каже, — такий у Києві, над Дніпром. Як затопить хату, то дим аж під небесами стелеться,

а як вийде на Дніпро мочити кожі (бо він кожум'яка), то не одну несе, а дванадцять разом. І як набрякнуть вони водою в Дніпрі, то я візьму та й учеплюсь за них, чи витягне-то він їх? А йому байдуже: як потягне, то й мене з кожами трохи на берег не витягне. От того чоловіка тільки мені й страшно.

Князівна взяла собі те на думку й гадає, як би їй вісточку додому подати і на волю до батька дістатися? А при ній не було ні душі, — тільки один голубок. Вона вигодувала його, ще як у Києві була. Думала-думала, а далі й написала до отця. «Отак і так, — каже, — у вас, панотче, є в Києві чоловік, на ім'я Кирило, на прізвище Кожум'яка. Благайте ви його через старих людей, чи не схоче він із змієм побитися, чи не визволить мене, бідну, з неволі! Благайте його, панотченьку, і словами, й подарунками, щоб не образився він за яке незвичайне слово!»

Написала так, прив'язала під крильце голубові та й випустила у вікно. Голубок злинув під небо та й при-

летів додому, на подвір'я до князя. А діти саме бігали по подвір'ю та й побачили голубка.

— Татусю, татусю! — кажуть. — Чи бачиш — голубок від сестриці прилетів!

Князь перше зрадів, а далі подумав-подумав та й засумував:

— Це ж уже проклятий ірод згубив, видно, мою дитину!

А далі поманив до себе голубка, глядь, аж під крильцем лист. Він його взяв. Читає, аж дочка пише: так і так. Ото зараз покликав він до себе всю старшину.

— Чи є у нас такий чоловік, що прозивається Кирилом Кожум'якою?

— Є, князю. Живе над Дніпром.

— Як же б до нього приступитися, щоб не образився та послухав?

Ото сяк-так порадилися та й послали до нього найстаріших людей. Приходять вони до його хати, відчинили помалу двері та й злякалися. Дивляться, сидить сам Кожум'яка долі, до них спиною, і мне руками дванадцять кож, тільки видно, як коливає отаженною білою бородою! От один із тих посланців: «Кахи!»

Кожум'яка жахнувся, а дванадцять кож тільки трісь, трісь! Обернувся до них, а вони йому в пояс:

— Отак і так: прислав до тебе князь із просьбою...

А він і не дивиться й не слухає: розсердився, що через них ті дванадцять кож порвав.

Вони знову давай його просити, давай його благати. Стали навколішки... Шкода! Просили-просили та й пішли, понуривши голови.

Що тут робитимеш? Сумує князь, сумує і вся старшина.

— Чи не послати нам іще молодших?

Послали молодших — нічого не вдіють і ті. Мовчить та сопе, наче не йому й кажуть. Так розібрало його за ті кожі.

Далі надумався князь і послав до нього малих дітей. Ті як прийшли, як почали просити, як стали навколішки та як заплакали, то й сам Кожум'яка не витримав, теж заплакав та й каже:

— Ну, це ж уже для вас я зроблю.

Пішов до князя.

— Давайте ж, — каже, — мені дванадцять бочок смоли і дванадцять возів конопель.

Обмотався коноплями, обсмолився смолою добре, взяв булаву таку, що, може, в ній пудів десять, та й пішов до змія.

А змій йому й каже:

— А що, Кириле? Прийшов битися чи миритися?

— Де вже миритися? Битися з тобою, з іродом проклятим!

От і почали вони битися — аж земля гуде. Що розбіжиться змій та вхопить зубами Кирила, то так

кусок смоли й вирве; що розбіжиться та вхопить, то так жмуток конопель і вирве. А Кирило його здоровенною булавою як улупить, то так і вжене в землю. А змій, як вогонь, горить — так йому жарко, і поки збігає до Дніпра, щоб напитися, та вскочить у воду, щоб прохолодитися трохи, то Кожум'яка вже й знову обмотається коноплями і смолою обсмолиться. Ото вискакує з води змій і що розженеться проти Кожум'яки, то він його булавою луп та луп, аж луна йде. Бились-бились — аж курить, аж іскри скачуть. Розігрів Кирило змія ще більше, як коваль леміш у горні: аж пирхає, аж захлинається проклятий, а під ним земля тільки стогне.

А по горах народ стоїть, як неживий, зціпивши руки, чекає, що то буде! Коли це зміюка — бубух! Аж земля струснулася. Народ, стоячи на горах, так і сплеснув руками:

— От так Кирило! От так Кожум'яка!

А Кирило, вбивши змія, визволив князівну і віддав князеві. Князь уже не знав, як йому й дякувати. Та вже з того-то часу й почало зватися те урочище, де Кирило жив, Кожум'яками.

МУДРА ДІВЧИНА

Було собі два брати — один убогий, а другий багатий. От багатий колись і зласкавився над бідним, що не має той ні ложки молока дітям, та й дав йому дійну корову, каже:

— Потроху відробиш мені за неї.

Ну, бідний брат відробляв потроху, а далі тому багачеві шкода стало корови, він і каже вбогому братові:

— Віддай мені корову назад!

Той каже:

— Брате! Я ж тобі за неї відробив!

— Що ти там відробив, — як кіт наплакав — тієї роботи було, а то таки корова! Віддай!

Бідному жалко стало своєї праці, не схотів віддати. Пішли вони позиватися до пана.

Прийшли до пана. А панові, мабуть, не схотілося роздуматися, хто з них правий, а хто ні, — то він і каже їм:

— Хто відгадає мою загадку, того й корова буде.

— Кажіть, пане!..

— Слухайте: що є в світі ситніше, прудкіше, миліше над усе? Завтра прийдете, скажете.

Пішли брати. Багач іде додому та й думає собі:

— От дурниця, а не загадка! Що ж є ситніше над панські кабани, прудкіше над панські хорти, а миліше над гроші! Ге, моя корова буде!

Бідний прийшов додому, думав, думав та й зажурився. А в нього була дочка Маруся. Вона й питається:

— Чого ви, тату, зажурилися? Що пан казав?

— Та тут, дочко, таку пан загадку загадав, що я й не надумаю, що воно й є.

— А яка ж загадка, тату? — Маруся питає.

— Та така: що є в світі ситніше, прудкіше, миліше над усе?

— Е, тату, — ситніше над усе — земля-мати, бо вона всіх годує й напуває; прудкіше над усе — думка, бо думкою враз куди хоч перелетиш; а миліше над усе — сон, бо хоч як добре та мило чоловікові, а все покидає, щоб заснути.

— Чи ба? — каже батько. — Адже й справді так! Так же я й панові казатиму.

Другого дня приходять обидва брати до пана.

От пан їх і питає:

— Ану, відгадали?

— Відгадали, пане, — кажуть обидва.

От багатий зараз виступає, щоб бути першим, та й каже:

— Ситніше, пане, над усе — ваші кабани, а прудкіше над усе — ваші хорти, а миліше над усе — гроші!

— Е, брешеш, брешеш! — каже пан.

Тоді до вбогого:

— Ану ти!

— Та що ж, пане, нема ситнішого, як земля-мати: вона всіх годує й напуває.

— Правда, правда! — каже пан. — Ну, а прудкіше що?

— Прудкіше, пане, над усе — думка, бо думкою враз куди хоч перелетиш.

— Так! Ну, а миліше? — питає він.

— А миліше над усе — сон, бо хоч як добре та мило чоловікові, а все покидає, щоб заснути.

— Так, усе! — говорить пан. — Твоя корова. Тільки скажи мені, чи ти сам це повідгадував, чи тобі хто сказав?

— Та що ж, пане, — каже вбогий, — є в мене дочка Маруся, — так це вона мене так навчила.

Пан аж розсердився:

— Як це? Я такий розумний, а вона проста собі дівка та мої загадки повідгадувала! Стривай же! На тобі оцей десяток варених яєць та понеси їх своїй дочці: нехай вона посадить на них квочку, і щоб та квочка за одну ніч вилупила курчата, вигодувала, і щоб твоя дочка зарізала трьох, спекла на снідання, а ти, поки я встану, щоб приніс, бо я дожидатиму. А не зробить, то буде лихо.

Іде сердешний батько додому та й плаче. Приходить, а дочка й питає його:

— Чого ви, тату, плачете?

— Та як же мені, дочко, не плакати: ось пан дав тобі десяток варених яєць та казав, щоб ти посадила на них квочку, та щоб вона за одну ніч вилупила й ви-

годувала курчата, а ти щоб спекла їх йому на снідання.

А дочка взяла горщечок каші та й каже:

— Понесіть, тату, оце панові та скажіть йому,— нехай він виоре поле, посіє цю кашу, і щоб вона виросла просом, поспіла на ниві, і щоб він просо скосив, змолотив і натовк пшона годувати ті курчата, що їм треба вилупитися з цих яєць.

Приносить чоловік до пана ту кашу, віддає та й каже:

— Так і так дочка казала.

Пан дивиться, дивиться на ту кашу та взяв і віддав її собакам. Потім десь знайшов стеблину льону, дає чоловікові й каже:

— Неси своїй дочці цей льон, та нехай вона його вимочить, висушить, поб'є, потіпає, попряде й витче сто ліктів полотна. А не зробить, то буде лихо.

Іде додому той чоловік і знов плаче. Зустрічає його дочка й каже:

— Чого ви, тату, плачете?

— Та бач же чого! Ось пан дав тобі стеблинку льону, та щоб ти його вимочила, висушила, пом'яла, спряла і виткала сто ліктів полотна.

Маруся взяла ніж, пішла й вирізала найтоншу гілочку з дерева, дала батькові та й каже:

— Несіть до пана, нехай пан із цього дерева зробить мені

гребінь, гребінку й днище, щоб було на чому прясти цей льон.

Приносить чоловік панові ту гілочку й каже, що дочка загадала з неї зробити. Пан дивився, дивився, узяв та й покинув ту гілочку, а на думці собі: «Цю одуриш! Мабуть, вона не з таких, щоб одурити...» Потім думав, думав і каже чоловікові:

— Піди та скажи своїй дочці: нехай вона прийде до мене в гості, та так, щоб ні йшла, ні їхала; ні боса, ні взута; ні з гостинцем, ні без гостинця. А як вона цього не зробить, то буде лихо.

Іде знов батько плачучи додому. Прийшов та й каже дочці:

— Ну що, дочко, будем робити? Пан загадав так і так.

І розказав їй усе. Маруся каже:

— Не журіться, тату, — усе буде гаразд. Підіть купіть мені живого зайця.

Пішов батько, купив живого зайця. А Маруся одну ногу взула в драний черевик, а друга боса. Тоді піймала горобця, взяла ґринджоли, запрягла в них цапа. От узяла зайця під руку, горобця в руку, одну ногу поставила в санчата, а другою по шляху ступає — одну ногу цап везе, а другою йде. Приходить отак до пана в двір, а пан як побачив, що вона так іде, та й каже своїм слугам:

— Прицькуйте її собаками!

Ті як прицькували її собаками, а вона й випустила їм зайця. Собаки погналися за зайцем, а її покинули. Вона тоді прийшла до пана в світлицю, поздоровкалась та й каже:

— Ось вам, пане, гостинець. — Та й дає йому горобця. Пан тільки хотів його взяти, а він — пурх та й вилетів у відчинене вікно!

А на той час приходять двоє до пана судитися. От пан вийшов на рундук та й питає:

— Чого вам, люди добрі?

Один каже:

— Та от чого, пане: ночували ми обидва на полі, а як уранці повставали, то побачили, що моя кобила привела лоша.

А другий чоловік каже:

— Ні, брехня, — моя! Розсудіть нас, пане!

От пан думав, думав та й каже:

— Приведіть сюди лоша й коней, до якої лоша побіжить — та й привела.

От привели, поставили запряжені коні, а лоша пустили. А вони, ті два хазяїни, так засмикали те лоша, кожен до себе тягаючи, що воно вже не знає, куди йому й бігти — взяло та й побігло геть. Ну, ніхто не знає, що тут робити, як розсудити. А Маруся каже:

— Ви лоша прив'яжіть, а матерів повипрягайте та й пустіть — котра побіжить до лошати, то та й привела.

Зараз так і зробили. Пустили їх — так одна й побігла до лошати, а друга стоїть.

Тоді пан побачив, що нічого з дівчиною не поробить, і відпустив її.

ПРО ЖАР-ПТИЦЮ ТА ВОВКА

Було в одного царя три сини — два розумних, а третій дурень. От прийшли вони до свого батька та й просять, щоб він відпустив їх поїздити по світу, подивитися на інші царства. Цар вислухав їх і каже:

— Вибирайте собі коней з табунів, яких завгодно (а в нього багато було: звісно, царі!), і їдьте, куди хочете.

От пригнали ті табуни; почали вони вибирати.

Обидва старші вибрали коней щонайкращих, а менший, дурень, узяв найпоганішого коня. Зібравшись, виїхали вони усі троє однією дорогою, їдуть та їдуть. Коли дивляться — стоять три стовпи і від кожного стовпа йде дорога: одна прямо, друга наліво, а третя направо. На тих стовпах було щось написано; вони і під'їхали прочитати. На однім стовпі значилось: «Хто поїде дорогою цією, той сам буде ситий, а кінь його голодний»; на другім: «Хто поїде цією дорогою, той сам буде голодний, а кінь ситий»; на третім: «Хто поїде цією дорогою, у того вовк коня з'їсть». Поїхали вони: старший по тій дорозі, що сам буде ситий, а кінь голодний; середульший по тій, що сам буде голодний, а кінь його ситий, а менший, дурень, — по тій, що вовк коня з'їсть.

Тільки що менший трохи проїхав, іде вовк назустріч йому і каже:

— Злазь з коня, я його з'їм!

Нічого робити — узяв дурень сідло на плечі та й пішов собі дорогою, а коня покинув. Коли це доганяє його знов той самий вовк:

— Сідай, — каже, — на мене і кажи, куди тебе везти.

А дурень йому відповідає:

— Вези, куди сам знаєш!

Привіз його вовк у великий ліс, а посеред того лісу стоїть хата велика; біля тієї хати стоїть стовп, на стовпі висить клітка, а у тій клітці сидить птиця така, аж сяє. От дурень як уздрів її та й каже вовкові:

— Як би мені украсти цю птицю?

— Іди, — каже йому вовк, — та полізь по стовпу, та не берись за вірьовочку, а прямо бери клітку.

Пішов дурень, зліз на стовп, та замість клітки і зачепив рукою вірьовку. Коли це дзвоник: дзень-дзень-дзень! Вибігають сторожі, що стерегли птицю, та до нього:

— Чого тобі треба?

— Хотів, — каже він їм, — птицю вкрасти.

А сторожі й кажуть йому:

— Це не проста птиця, а жар-птиця. Коли хочеш, щоб ми тобі її дали, приведи нам коня до половини золотого, до половини срібного.

Пішов від них дурень, а вовк і питає його:

— Де ж птиця, що ти хотів украсти?

— Нема! — каже дурень.

Розказав йому все, як було, і що треба привести коня до половини золотого, до половини срібного.

— Сідай же, — каже вовк, — швидше, та поїдемо.

Сів дурень на вовка, і поїхали. Їхали, їхали, — от вовк і привіз його знов-таки у ліс, а в тім лісі стоять усе кам'яні конюшні, а в конюшнях коні іржуть. Вовк і каже дурневі:

— Іди ж в оцю конюшню та бери першого коня, та не за уздечку, а за гриву.

Пішов дурень у конюшню та й забув знову, що йому наказував вовк, бере коня за уздечку, а вудила тільки — брязь-брязь...

Тут вискакують сторожі та до нього:

— Чого тобі треба?

— Хотів украсти коня.

— Е, привези нам панну, що живе за сім верст відсіль у дубовім гаю, тоді візьмеш коня.

З тим і пішов дурень від них. Прийшов до вовка, а він його і питає:

— Де ж кінь?

— Нема! — Та й розказав йому, як було і чого вимагали від нього сторожі.

— Сідай же швидше, та поїдемо, — каже вовк.

От поїхали. Вовк і привіз його у гай дубовий.

Коли дивляться — аж по горі ходить панна з дівчиною, своєю слугою.

— Іди ж, — каже йому вовк, — до тієї панни та скажи їй, що тобі дуже хочеться пити: нехай вона пошле ту дівчину по воду, а ти бери її скоріш на оберемок та й неси до мене.

Пішов дурень до панни та й просить її:

— Пошліть, панно, по воду: дуже пити хочеться.

Вона, почувши це, стала просить його зайти у хату, але він відмовляється.

— Візьміть та пошліть дівку по воду.

Та й послала, а дурень тоді як ухопить її на оберемок та мерщій до вовка, сів на нього і полетів, як птиця. Прибігли до того місця, де він крав коня до половини золотого, до половини срібного, вовк і каже йому:

— Я ж перекинусь панною, а ти мене відведи і віддай сторожам, та як візьмеш у них коня наполовину золотого, наполовину срібного, то сідай на нього та й їдь швидше по цій дорозі, що до жар-птиці; я дожену тебе.

Так і зробили. Вовк перекинувся панною; дурень узяв його, підвів до сторожі та й проміняв на коня до половини золотого, до половини срібного.

Потім посадив на коня панну, ту, що вкрав собі, сів і сам та й поїхав тим шляхом, що йде до жар-птиці. А сторожі узяли ту панну, що він зоставив їм, принесли їй яблук, ягід і усього-усього та й давай годувати. От наївсь наш вовк гарно та й каже їм:

— Випустіть мене трохи погуляти.

Вони й випустили його. Та тільки що випустили — він зараз і перекинувся вовком, вони не уздріли й як, та й побіг собі скільки видно, тільки курява знялась. Біг-біг він, а далі й наздоганяє дурня аж там уже, де була жар-птиця, та й знову каже йому:

— Я ж знову перекинусь — конем, а ти підведи мене і віддай сторожам. Та як візьмеш жар-птицю, то сідай на коня та їдь аж до тієї дороги, де ти розпрощався з братами. Та тільки не спи, а то брати уб'ють тебе.

Дурень так і зробив, як казав вовк: виміняв жар-птицю, сів на коня, узяв панну та мерщій і дременув. От приїздить на те місце, де три дороги сходяться в одну, та й сів відпочити, а коня пустив пастись. Жар-птиця сидить у клітці та й співає, а панна й просить:

— Не засни ж, а то брати уб'ють тебе і мене.

Коли дивиться вона — їдуть два парубки; вона зараз до дурня — аж він уже спить. Давай вона його будить: будила-будила — ніяк не розбудить.

От підходять ті парубки.

— Дивись-но, — каже один, — це ж наш брат-дурень. Давай уб'ємо його, а коня, жар-птицю і красну дівицю візьмемо собі.

Так і зробили, як сказали. Незабаром прибігає й вовк. Дивиться, аж дурня вже клює сорока, а гадюка ссе з нього кров. От він зараз гадюку убив, а до сороки й каже:

— Як ти мені не принесеш води цілющої і живлющої, то й тебе уб'ю.

— У чому ж я тобі принесу? — питає сорока.

Він узяв зробив з листя дві коробочки, одну прив'язав сороці до однієї ноги, другу до другої та й пустив її. На другий день прилітає вона до нього в полудень і приносить воду. Тоді він узяв полив дурня цілющою водою, зцілив його, а далі — живлющою — оживив.

— Та й довго ж як я спав, — каже дурень.

— Якби не я, заснув би ти навіки, — обізвався вовк. — Сідай та поїдемо, а то брат обвінчається з панною.

Сів дурень на вовка, і поїхали.

Приїжджає додому, коли дивиться — стоїть перед ґанком коляска, а в тій колясці запряжений його кінь, до половини золотий, до половини срібний. Як побачив його кінь той, так і кинувся до нього; а як побачила його жар-птиця у вікно, так і пурхнула до нього. Коли це виходить і панна, така заплакана, — їхати до вінця. Як угледіла ж вона дурня, зараз до нього так і кинулась.

— Ось хто мене вкрав, — каже, — за нього й вийду.

Дивиться на це диво батько і нічого не розуміє. Тут дурень і розказав йому все дочиста, як було діло.

А батько йому й каже:

— Роби ж з братами, що хочеш... Тоді дурень поїхав до вінця, повінчався з панною, братів простив, а вовкові вжарив цілого барана.

От вам казка, а мені бубликів в'язка.

ЯК ЛИСИЧКА ЗРОБИЛА ІВАНА-БАШТАННИКА ЦАРЕВИЧЕМ

У якомусь-то царстві, в якомусь государстві жив собі багатий пан. От треба тому панові наймита — нікому свиней пасти. Посилає пан прикажчика шукати свинаря.

— Тільки, — каже, — з такою умовою, що, як вибуде рік, то дам йому шмат поля на рік, а не вибуде, то нічого не плачу.

Пішов прикажчик по селу, розпитує:

— Чи нема де якого нетяги?

— А там і там, — кажуть, — живе дуже убогий парубок, — він піде.

Ото й найняли того парубка. Вибув він рік, і дали йому частину поля на рік.

Іде парубок від пана та й думає: «Служив я,— думає, — рік, вислужив шмат поля на рік, — що мені з ним робити?» Думав-думав: «Посію баштан... чи не розбагатію?» Думав-думав: «А чим же я, — каже, — те поле виорю, що в мене ні волів, ні плуга?..» А далі й надумав: «Піду до пана».

Приходить:

— Пане, — каже, — любий пане! Служив я у вас рік, вислужив шмат поля на рік, та нічим мені зорати його. Чи не зорали б ви мені? Я б уже вам відробив.

Пан зглянувся на нього:

— Добре, — каже, — виорю!

Зорали ту нивку: посіяв він баштан. І як уродив же той баштан! Кавуняччя — от таке! А дині — от такі!

Поставив собі парубок курінь серед баштана, там і живе — баштан стереже. Тільки як стали пристигати дині, помічає він, що оце вдень лежала така гарна динька, а на ранок устане: сама шкаралупина! «Ну,— думає, — я ж таки пристережу, хто мої дині переводить, — я йому дам!» От настала ніч. Сів він у курені, стереже. Коли чує — хрум-хрум! Він потихесеньку туди, — аж там лисичка; він підкрався та — хап її за хвіст! Та й піймав.

— Ага! — каже. — Я тобі дам динь!

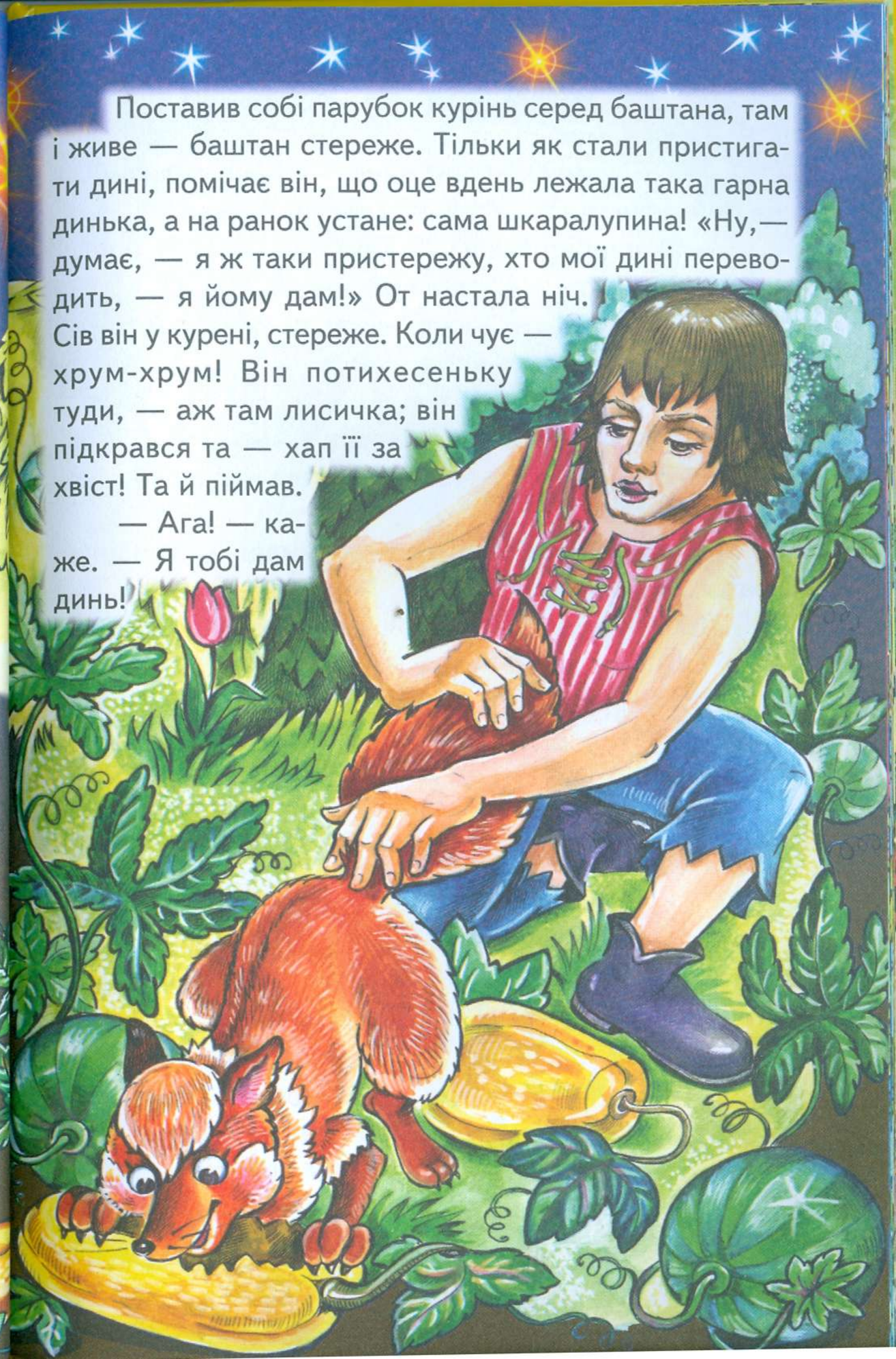

Та як замахнеться...

— Ой чоловіче-голубчику, — каже лисичка, — не бий мене, я тобі в пригоді стану.

— А дині їстимеш? — каже.

Та її ціпком... А вона проситься:

— Хоч живу, — каже, — пусти мене, я й то тобі у великій пригоді стану!

Він і питає:

— У якій же ти мені пригоді станеш?

— Я, — каже, — тобі висватаю царівну!

— Ну гляди!

Та й пустив: «Ото хитра! — думає. — За царівну сватає...»

Побігла лисичка до царя. Там її не пускають, виганяють.

— Треба мені самій царя бачити, — пустіть! Я щось йому скажу.

Її гонять, а вона у палац преться. Цар і пустив.

— Що там за лемент? — питає.

— Та тут, — кажуть, — волоцюга приплелась.

— Впустіть, — каже цар.

Її й пропустили. Вона цареві в ноги:

— Царю-государю, — каже, — змилуйся, що я до тебе з недоброю вістю прийшла!

— З якою недоброю вістю? — питає цар.

— Так і так, — каже, — була я у змія, хвалився він мені, що буде твоє царство воювати — дочку твою візьме за себе. Так я оце прийшла тобі розказати...

— Ох, мені лихо! — ухопився цар за голову. — А в мене ж і військо не готове!

Та на царедворців:

— Га, сякі-такі!.. Мене хочуть воювати, а ви нічого не знаєте!

Лаяв їх, лаяв...

— Кличте раду! — гукнув.

Тут де не взялися генерали, сенатори, панства усякого поназбігалось, — радяться: як їм того змія повоювати? Радились-радились — нічого не врадять: нема війська!

А лисичка знову цареві в ноги:

— Царю-государю! Змилуйся, — каже. — Що я тобі пораджу: є в мене цар курінний, — як віддаси за нього дочку, він того змія звоює!

Цар і сюди кинувсь, і туди кинувсь — нічого робити:

— Як звоює, — каже, — то вже віддам!

Прибігає лисичка до куреня:

— Здоров, курінний царю!

— Здорова була, лисичко-сестричко!

— Я тобі добру вість принесла.

— Кажи.

— Була я в царя, за тебе царівну сватала; так цар сказав: як звоює, — каже, — змія, то віддам. Ходім воювати!

— Тю-тю, дурна! — каже парубок. — Як же мені його звоювати?..

— Нічого, звоюєш: мене слухай, усе гаразд буде! Одягайся, ходімо.

— А баштан, — каже, — на кого покину?

Вона як почала його вмовляти, — пішли.

Ідуть та йдуть: лисичка попереду біжить, парубок позаду йде. Коли назустріч їде змій: так і сипле іскри, так і сяє!

— То, — каже лисичка, — змій їде. Ти, — каже, — постій тут, під копицею (на луці були), а я побіжу вперед до нього.

Став той парубок під копицею, думає: «Пропав же я!» А лисичка побігла до змія.

— Здоров, змііку-братику!

— Здоров, лисичко-сестричко!

— Що я тобі скажу, змііку-братику! — каже лисичка. — Біжу я оце до тебе з недоброю вістю: іде на тебе цар війною; хоче тебе звоювати і все твоє багатство відняти!

— Де ж він? Далеко? — питає змій.

— Якби, — каже, — далеко, а то близько!

— Що ж мені тепер робити? — питає.

— А що робити? — каже лисичка. — Он, під копицею, стоїть чоловік, віддай йому все своє — і коні, і коляску, й одежу, а сам уберись у його одежу та й іди собі додому: цар тебе не пізнає... А то пропав!

Змій мерщій одежу з себе, а свиту на себе — та бігом звідти!

«Спасибі лисичці, від смерті врятувала!» — думає.

Тоді той баштанник убрався в золоту одежу, — і такий став гарний, що хоч не схочеш, то полюбиш! Сів у коляску, поїхав з лисичкою.

— Бач, — каже вона, — а ти боявся!

Приїхали до царя. Лисичка цареві в ноги:

— Царю-государю, — каже, — кланяється тобі цар курінний і шле подарунки: він звоював змія, просить дочку твою за себе!

Цар зрадів, цариця зраділа, царівна теж. Повискакували, беруть його, ведуть. А через тиждень і весілля справили. І я там був, мед-вино пив; у роті не було, а по бороді текло.

П’ЯТЬ БРАТІВ

Жила собі на березі моря жінка. У неї було п’ять синів — п’ять братів: Стецько, Грицько, Остап, Петро і Микола. Вони були такі схожі між собою, що ніхто не міг відрізнити їх один від одного. У кожного була своя особливість. Старший брат, Стецько, міг випити ціле море води, а потім випустити його назад. Другий брат, Грицько, не боявся вогню. Остап міг витягувати ноги на будь-яку довжину. У Петра тіло було міцнішим за наймічніше залізо. А наймолодший знав мову звірів і птахів. Жили вони, поживали і горя не знали. Остап і Петро працювали в полі. Стецько ловив рибу. Грицько підтримував удома вогонь, а найменший, Микола, пас гуси та вівці.

Якось у ті місця, де жили брати з матір’ю, приїхав на полювання багатий і злий поміщик. На узліссі він побачив: маленький хлопчик пасе отару. Це був найменший із братів, Микола. Поряд із ним спала гірська кізка. Поміщик узяв свій лук і вистрілив у неї. Переляканий Микола крикнув, і кізка одним стрибком зникла в лісі. З хащі висунувся олень. Микола крикнув йому оленячою мовою: «Рятуйся!». І олень зник. Усі звірі поховались.

Розлючений поміщик лишився один у порожньому лісі. А добрий

Микола стояв перед ним і радів, що встиг допомогти своїм друзям. Тоді злий поміщик наказав схопити Миколу. Його відвезли до міста і за наказом поміщика кинули в клітку до голодного тигра. Поміщик гадав, що тигр розірве сміливого хлопчика, але Микола заговорив з тигром тигровою мовою, і лютий тигр не торкнув його. Дізнавшись про це, поміщик розлютився ще дужче. Він наказав відрубати Миколі голову. Але тоді у в'язницю пробрався Петро, в якого тіло було міцнішим за найміцніше залізо. Він лишився замість свого брата. А Микола вийшов і спокійно пішов додому.

Другого ранку Петра вивели на міську площу. Кат хотів відрубати йому голову, але найважчий та найміцніший меч ударився об залізну шию Петра —

і розпався на друзки. Тоді поміщик розлютився до нестями і наказав кинути зухвалого бідняка з високої скелі.

Уночі у в'язницю пробрався Остап, який міг витягнути свої ноги на будь-яку довжину. Він лишився там замість свого брата. І знову ніхто ні про що не здогадався. На світанку Остапа відвели до великої скелі. Якщо людину кидали з неї — вона розбивалася на смерть, але коли кати штовхнули вниз Остапа, він спокійно витягнув свої чудесні ноги і став на них.

Несамовитий від люті поміщик поскакав у свій палац і в той же день наказав спалити непокірного Остапа на вогнищі. Кати розклали на майдані перед палацом поміщика величезне вогнище. Варта з луками і списами оточила майдан. Тим часом Грицько, який не боявся вогню, пробрався у в'язницю

і підмінив Остапа. Кати схопили Грицька і кинули на середину вогнища. Полум'я піднялося вище за будь-який будинок. Народ заплакав від жалощів, а жорстокий поміщик злісно сміявся. Але скоро дим розвіявся, і всі побачили, що посередині вогню стоїть Грицько і всміхається, наче й не було нічого.

Поміщик трохи не задихнувся від люті.

— Що це за людина?! — закричав він. — У вогні не горить, об скелі не розбивається, меч її не бере, і навіть лютий голодний тигр не чіпає! Та ні ж, не може того бути, щоб я, могутній поміщик, не упорався з простим селянином!

І жорстокий поміщик вирішив відвезти Грицька далеко в море, прив'язати на шию велику каменюку і втопити. «Може, він і води не боїться? — подумав поміщик. — Однаково каменюка не дасть йому змоги випливти. Нехай лишається на дні морському!»

І ввечері того ж дня він наказав вчинити страту.

З великими труднощами пробрався у в'язницю Стецько, який міг випити все море і вилити назад. Він зайняв місце свого брата і став чекати. Увечері його відвели на корабель. Поміщик із своєю вартою розмістився на іншому кораблі. Вони попливли далеко в море. На найглибшому місці Стецькові прив'язали на шию великий камінь і за знаком поміщика кинули в море.

Тільки Стецько потрапив під воду, відразу почав пити море.

Поміщик побачив, що море кудись зникає! І пожовтів від страху. Незабаром морське дно оголилось. Кораблі перекинулись, а Стецько вийшов на берег і випустив море назад. Поміщик і його варта так і лишилися на дні. Народ радів, що загинув жорстокий поміщик, і прославляв чудесних братів, які жили-поживали і добра наживали.

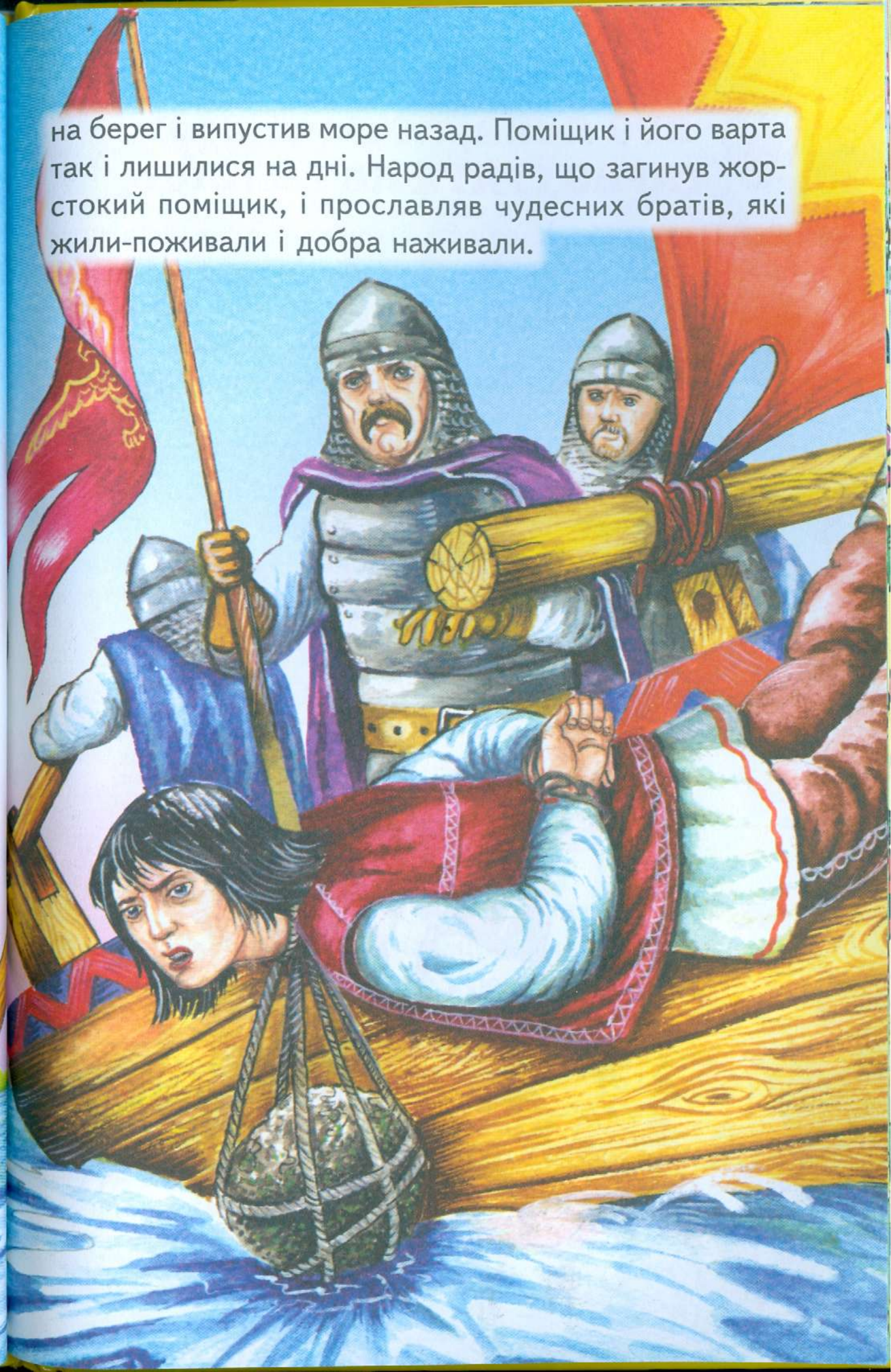

ПРО ЯНКА, КОТРИЙ ВМІВ ГАРНО ГРАТИ НА СОПІЛЦІ

Були собі дід та баба. Мали вони сина Янка, котрий пас вівці і дуже гарно вмів грати на сопілці. Погнав якось Янко овець у ліс. Сів там під деревом і почав грати. Аж звідкілясь — змій із трьома головами.

— Що ти тут робиш? — питає Янка.

Перелякався Янко та й каже:

— Овець пасу!

— А я чую, як ти гарно граєш, та й подумав, чи ти мене не навчиш?

— А чого ж, — каже Янко, — навчу. Тільки пальці у тебе криві. Треба їх випрямити.

— А як?

— Я заб'ю сокиру в пень, а ти в розщілину руку і встромиш, вони й вирівняються.

Так і зробили. Янко знайшов пеньок, розрубав його, змій у розщілину пальці встромив, а Янко — р-раз! — сокиру висмикнув, а пень змієві пальці й защемив.

Давай тоді змій благати:

— Відпусти мене, Янку!

— Не пущу, — каже Янко. — Не будеш більше, нечиста сило, по світу літати і людей лякати, наших овець пожирати.

Просився змій і погрожував, а вирватися не може.

Каже тоді Янко:

— Добре, відпущу я тебе, але віддай, що тобі найдорожче!

Не хотів змій віддавати, але що ж вдієш? Каже:

— Отут, у кишені, лежить те найдорожче, що в мене є, — срібне яблуко. Візьми його і, коли тобі що треба буде, удар по ньому гілочкою рожі — воно розкриється і дасть тобі усе, що забажаєш.

Янко забрав яблуко, а сам подумав: «Досить і так нечисті на світі. Уб'ю змія, щоб світом не колотив».

Ухопив сокиру та й відрубав змієві усі три голови.

Наступного дня знову пішов Янко вівці пасти до того лісу. Сів під деревом і грає собі. Аж іде змій із шістьма головами і каже:

— Що ти тут робиш?

Перелякався Янко.

— Овець пасу! — каже.

— А я чую, як ти гарно граєш, та й подумав, чи ти мене не навчиш?

— А чого ж, — каже Янко, — навчу. Тільки пальці в тебе криві, треба їх трохи вирівняти.

— А як?

— Я заб'ю сокиру в пень, а ти в розщілину пальці встромиш, вони й вирівняються.

Так і зробили. Янко знайшов пеньок, розколов його, змій в розщілину пальці встромив, а Янко — р-раз! — сокиру висмикнув, пень змієві пальці й затис.

Бачить змій, що перехитрив його Янко, і давай благати:

— Відпусти мене, Янку!

— Не пущу, — каже Янко. — Не будеш більше, нечиста сило, по світу літати і людей лякати, наших овець пожирати.

Просився змій і погрожував, а вирватися не може.

Каже тоді Янко:

— Добре, відпущу, але віддай, що тобі найдорожче!

Не хотів змій віддавати, але що ж вдієш? Каже:

— Отут у кишені лежить те найдорожче, що в мене є, — золоте яблуко. Коли тобі що треба буде, вдар по ньому гілочкою рожі, воно розкриється і дасть тобі усе, що забажаєш.

Янко забрав яблуко, потім узяв сокиру та й відрубав змію усі шість голів.

Приганяє ввечері додому вівці, аж чує по селу царський указ: царева дочка заміж зібралася і за того вона піде, хто дістане їй на високій башті квітку рожі.

Подумав Янко та й пішов подивитися на царське сватання. Прийшов до царського двору і бачить: хлопці-молодці багато вбрані на гарних конях стрибають, а ніхто квітки дістати не може. А на Янка ніхто уваги не звертає, бо в чабанському бідному одязі і без коня. Янко тоді відійшов убік, ударив срібне яблуко гілкою рожі, воно розкрилося і питає:

— Чого тобі треба?

— Коня, — каже Янко, — найкращого. Щоб, як скочив, одразу рожу з царської башти дістав.

І тільки промовив — бачить: кінь стоїть, копитами землю б'є. Сів на нього Янко, злетів кінь, й одразу Янко рожу дістав. Усі дивуються: скільки гарних хлопців скакало — ніхто не дістав, а цей приблуда взяв і з першого разу усіх перескочив. Цар до дочки:

— Що робити будемо?

А та каже:

— Що ж, обіцяла, то слова свого дотримаю. Доведеться за цього сіромаху йти.

Як почув Янко, що царева дочка погодилася за нього заміж вийти, відійшов убік, дістав золоте яблуко, вдарив по ньому гілочкою рожі. Воно розкрилося й питає:

— Чого тобі треба?

— Одяг царський, — каже Янко.

Не встиг і промовити, як побачив на собі багатий жупан із золотим шиттям, атласні шаровари і золоті чобітки.

Повернувся він до царевої дочки, і ніхто вже не вірив, що це якийсь приблуда. Довго не гаялись та й весілля зіграли. І зажив Янко з царевою дочкою щасливо.

НАЗВАНИЙ БАТЬКО

Зосталося три брати сиротами — ні батька, ні неньки. І дома нема нічого — ні хазяйства, ні хати. Ото й пішли вони всі втрьох наймитами. Аж іде дід старий-старий, борода біла.

— Куди це ви, дітки, йдете?

А вони кажуть:

— Найматися.

— Хіба в вас свого хазяйства нема?

— Нема, — кажуть. — Якби до доброго чоловіка в найми попасти, то ми б йому по правді робили, по щирості слухалися і за рідного батька його мали б.

Тоді дід і каже:

— Добре! Коли так, то будьте ви мені сини, а я вам батько. Слухайтеся мене, то я з вас людей пороблю, навчу, як жити, з правдою не розминаючись.

Згодилися вони та й пішли з тим дідом. Ідуть темними лісами, широкими полями. Ідуть та й ідуть, коли бачать, аж стоїть така хатка чепурна, біленька в вишневому садку, квітами обсаджена. Вибігає з хатки дівчина, така гарна, як та квіточка. Глянув на неї старший брат та й каже:

— Коли б мені цю дівчину посватати, та ще щоб були в мене воли та корови!

А дід-батько й каже:

— Добре, ходімо сватати! Буде тобі дівчина, будуть у тебе воли й корови. Живи щасливо, та тільки за правду не забувай.

Ото вони й пішли сватати ту дівчину. Висватали її, відгуляли весілля. Уже старший брат хазяїном став і в тій хаті жити зостався.

Ідуть вони далі — уже втрьох. Коли знову стоїть хата гарна, а коло неї млин і ставочок, і дівчина гарна щось робить коло хати — така працьовита. То підстарший брат тільки глянув та й каже:

— Коли б мені ту дівчину за себе взяти, та ще щоб млин і ставочок мені, то я б у млині сидів та й хліб мав би, поки мого й віку.

А дід-батько й каже:

— Добре, синку, так і буде!

Зараз вони пішли в ту хату, посватали дівчину, уже підстарший брат до тієї дівчини в прийми пристає. Відгуляли весілля. Тоді й каже дід-батько:

— Ну, синку, тепер живи щасливо, та гляди, за правду не забувай!

Та й пішли собі вже вдвох: дід-батько та найменший син. Ідуть, коли бачать — хатка вбога стоїть, і дівчина виходить з хати, гарна дуже, як зірочка ясна, а вбога така, що лата на латі. То найменший брат і каже:

— Коли б мені з цією дівчиною одружитися, то робили б ми, і хліб у нас був би, не забували б ми і про вбогих людей: і самі їли, і людей наділяли б.

То дід-батько й каже:

— Добре, синку, — так і буде. Гляди ж тільки: правди не забувай!

Оженив і цього сина та й пішов собі по світах.

А три брати живуть. Старший брат так забагатів, що вже будинки собі помурував, червінці складає та тільки про те і думає, як би йому тих червінців найбільше постягати. А щоб убогому чоловікові допомогти, то того й не нагадуй, — дуже скупий був. Підстарший брат теж забагатів. Стали за нього наймити

робити, а сам він тільки лежить, їсть, п'є та порядок дає. Найменший так собі живе: коли що дома є, то й з людьми поділиться.

Ото пішов дід-батько по світах. А тоді вертається — подивитися, як то його сини живуть та чи з правдою не розминаються. Приходить до найстаршого старцем убогим. Той ходить по двору. Він кланяється, каже:

— Якби ваша ласка подати мені милостині!

А той каже:

— Ге, не такий старий! Схочеш, то заробиш, — я сам недавно на ноги зіп'явся.

А в нього добра багато: будинки муровані, стоги, стодоли, товару повні обори, комори добра повні, гроші... А милостині не дав!

Пішов той дід. Відійшов так, може, з версту, став, оглянувся назад на ту господу та на те добро — і все добро запалало.

Пішов він тоді до підстаршого брата. Приходить, а в того і млинок, і ставок, і хазяйствечко гарне. І сам він у млині сидить. От дід уклонився низенько та й каже:

— Дай, чоловіче добрий, хоч трохи борошна: я вбогий чоловік, не маю чого з'їсти.

— Шкода, — каже, — я ще й собі не намолов. Багато вас тут таких валандається!

Пішов дід. Відійшов трохи, оглянувся, — так і охопило той млин полум'ям.

Приходить той дід до третього брата. А той живе вбого, хатка невелика, тільки чистенька. Прийшов та такий уже зробився обшарпаний, обідраний.

— Дайте, — каже, — хоч шматочок хліба!

А брат каже:

— Ідіть, дідусю, в хату, — там вас нагодують і з собою дадуть.

Приходить він у хату. Жінка як глянула на нього, що він такий обідраний, пожаліла його, пішла в комору, винесла штани, сорочку — дала йому. Надів він. Та як надівав, вона глянула, аж у нього на грудях рана велика, така страшна!.. Посадили вони його за стіл, нагодували, напоїли... А тоді чоловік і питається:

— Скажіть мені, дідусю, з чого це у вас рана на грудях?

— А це, — каже, — така в мене рана, що від неї мені скоро смерть буде. Тільки мені день і зостався жити.

— Оце лихо! — каже жінка, — і нема на неї ніяких ліків?

— Є, — каже дід, — та тільки ніхто тих ліків не дасть, хоч кожен може.

Тоді чоловік і каже:

— А чому ж не дати? Аби міг! Кажіть, які.

— Та такі, — каже дід, — як хазяїн сам візьме та підпалить свою хату, та все його добро згорить, треба взяти того попелу та й затоптати мені рану, то тоді загоїться. Та хіба ж є такий чоловік на світі, щоб те зробити?

Замислився найменший брат. Довго думав, а тоді до жінки:

— А ти як, жінко, думаєш?

— Та так, — каже жінка, — що ми хату вдруге наживемо, а добрий чоловік як умре, то вже йому другого життя не буде.

— Ну, коли так, — каже чоловік, — то винось дітей з хати!

Повиносили вони дітей, самі повиходили. Глянув чоловік на хату — жалко йому свого добра! А діда ще жалкіше! Узяв та й підпалив. Так ураз хата полум'ям і взялася — де й ділася. А замість неї постала інша хата, така гарна та пишна.

А дід стоїть та тільки всміхається.

— Бачу, — каже, — сину, що з вас трьох тільки ти й не розминувся з правдою. Живи ж щасливо!

Тут відразу пізнав чоловік свого названого батька. Кинувся до нього, а його вже й нема.

КАЗКА ПРО СОЛОВЕЙКА

Жили дід і баба, і була в них дочка. Ні за кого не хотіла та дочка заміж, а дід з бабою вже й не знали, що їм і робить. Раз прийшов до них страшний змій, поговорив з дочкою, а вона візьми й скажи дідові з бабою:

— Тату й мамо, піду я за цього змія заміж.

Що старі не казали, а вона одно: за змія йти!

— Ну, то щоб ми його ніколи не бачили, — сказали старі та й осталися самі.

Пішла їхня дочка зі змієм далеко в ліс. Нажили вони собі двоє діток — хлопчика й дівчинку.

Одного разу сидять ці діти і говорять:

— Ось у того є дід і баба, і в того є дід і баба, а в нас є дід і баба чи немає?

Мати каже:

— Є, тільки вони живуть аж за річкою і лісом.

Пройшло скількись часу, і просять діти:

— Мамо, пустіть нас до діда й баби! Ми ніколи в них не були і хочемо їх побачити.

Ось вони і випросились у мами, і вона їм дозволила піти до діда з бабою. А діти питають:

— А як же ми їх знайдемо?

— Вас проведе батько-змій, — каже мати.

Батько-змій їх із лісу вивів, через річку провів і показав, де хата дідова й бабина. Каже:

— Ідіть, побудете три дні, а тоді вийдете на це саме місце, і я вас заберу додому, але не кажіть, як назад будете йти, що я вас чекаю.

Ось прийшли дітки до своїх діда та баби, а ті й питають:

— Що ж це за дітки до нас прийшли?

А дітки кажуть:

— Ми — ваші онуки.

Дід з бабою розплакались і зраділи дуже. Гуляють дітки, старі їх розпитують про батька-матір. Малі, як удвох були, то так і казали, як батько велів. А тоді баба по одному їх стала питати. Хлопчик і каже:

— Ми самі прийшли й самі підемо.

А дівчинка і розказала, що приводив їх сюди батько, буває він гарним, як усі люди, а іноді — як змій. А цей батько та був зачарований на скількись там років змієм, але цей строк уже минав, і мав він скоро бути чоловіком. От проговорилася дівчинка, що батько-змій прийде їх забирати через день, а баба дідові каже:

— Іди! Точи сокиру і сиди в кущах, одрубай змію голову, щоб наша дочка з ним не мучилась.

От дурний дід та й послухав дурну бабу. Баба дітям і пиріжків на дорогу напекла, привела їх до того місця, де батько їх мав чекати, та й пішла сама додому. Коли змій виповз, а дід — за сокиру і голову йому стяв, а той перевернувся в чоловіка, та дід його вже забив. Переказали діти матері, що їхній батько нежи-вий. Вона, сердешна, діточок стала питать:

— Хто ж признався, де вас буде батько стрічати?

— Я не казав, — каже хлопчик.

— А я розказала, — каже дівчинка.

Тоді мати й каже:

— Що ж ви наробили? Я вашого батька майже зовсім від прокляття звільнила. Ще ж йому трохи було бути змієм. А тепер мені без нього не бути жінкою. Ти, дочко, за те, що зробила горе, — батька згубила, — лети зозулею і щоб ти ніколи не мала свого гнізда і своїх дітей, щоб тобою люди не радувались. А ти, синку, за те, що не зрадив мене, лети соловейком та щебечи людям, щоб вони тебе слухали і не наслухались, радувались і не нарадувались. А я полечу горлицею, буду туркотати-буркотати, людям про своє горечко розказувати.

ПРО БІДНОГО БАГАЧА

Жив бідний чоловік. Ліг він якось спати, та не міг заснути. Лежав і думав: «Чому бідним тяжко на світі жити? Чому багачі забирають гроші від бідних людей? У одного багатство, маєток, і він ще відбирає гроші від бідних. Якби я був багачем, то не так би жив. Я б і сам жив, і іншим би дав». Коли він так думав, почув якийсь голос:

— Бери гаманець і будеш багатим. У ньому лише один золотий, але як ти його візьмеш, то відразу появиться другий. Набери, скільки хочеш, і кинь гаманець у ріку. Доки не кинеш гаманець, не зможеш нікому дати жодного золотого, бо всі твої гроші стануть черепками.

Мало не здурів той чоловік від радості, коли запалив світло і увидів на столі гаманець. Узяв один золотий, а на його місці видно другий. Почав тягнути гроші, думаючи: «До ранку натягну стільки золота, що буде і мені, і другим людям. А вже тоді кину гаманець у ріку». Та вранці подумав собі: «Велика купка грошей, а чому ще одну таку купку не натягати за один день? Буде мені, буде й людям». А коли прийшов вечір, жаль стало кидати гаманець у ріку. Подумав, що зробить це вранці. Не спав цілу ніч і тягнув гроші із гаманця.

Уранці захотів дуже їсти. У хаті нічого не було, а купити не міг, бо всі гроші стануть черепками. Кинути гаманець у ріку і того ранку пошкодував.

Так пройшов тиждень. Чоловік від голоду заслаб, але з гаманцем жаль йому розлучатися. «Хто би грошам не радий?» — думає собі.

Коли дуже зголоднів, поніс гаманець до води. Та не кинув його. Пошкодував. І знову вернувся до хати і почав тягнути золоті монети. Так і умер з гаманцем у руках серед великих куп золота. Ні собі, ні другим людям добра не зробив.

Золото засліплює людей, робить їх зажерливими і нещасними.

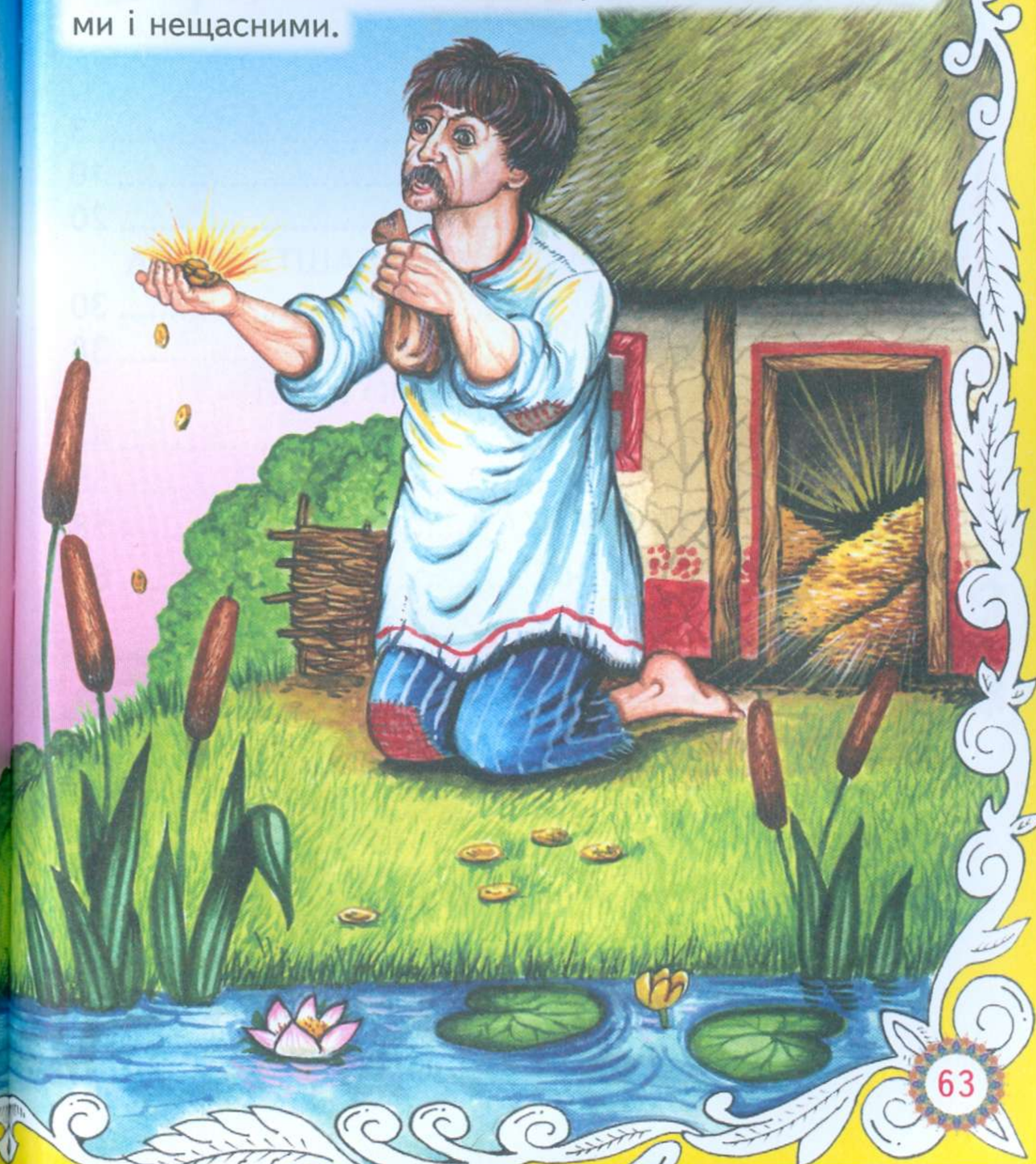

Зміст

КИРИЛО КОЖУМ'ЯКА 3
МУДРА ДІВЧИНА 10
ПРО ЖАР-ПТИЦЮ ТА ВОВКА 20
ЯК ЛИСИЧКА ЗРОБИЛА ІВАНА-БАШТАННИКА ЦАРЕВИЧЕМ 30
П'ЯТЬ БРАТІВ 38
ПРО ЯНКА, КОТРИЙ ВМІВ ГАРНО ГРАТИ НА СОПІЛЦІ 44
НАЗВАНИЙ БАТЬКО 50
КАЗКА ПРО СОЛОВЕЙКА 58
ПРО БІДНОГО БАГАЧА 62

Щодо придбання книг звертатися:
тел. (8-057) 751-26-35
тел. (8-057) 756-40-54
тел./факс (8-057) 714-17-55
E-mail: belkar_54@mail.ru

Літературно-художнє видання

Серія «Веселка» заснована 2005 року

ЧАРІВНІ КАЗКИ
Для дітей молодшого шкільного віку

Редактор *Біляєва Г. В.*
Художники *Самойлов К. В., Белякова Л. В.*
Художнє оформлення обкладинки *Копєйкін І. І.*
Коректор *Кандиба О. М.*
Комп'ютерна верстка *Біляєв В. Г.*

Підписано до друку 06.04.10.
Папір офсетний. Друк офсетний. Формат 60x90 1/16.
Умовн. друк. арк. 4,0. Наклад 4 000 пр.

Видавництво «Белкар-книга»
61003, м. Харків, пров. Кравцова, 15
Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК №2106 від 23.02.05.

Віддруковано з готових діапозитивів
у ПП «ЮНІСОФТ»
м. Харків, вул. Космічна,21а